

INFORME DE RESTAURACIÓ

NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 5335/15.05.24

PROCEDÈNCIA: CRAI Fons Antic, Universitat de Barcelona.

DATA INICI: Juny 2024

NOM OBJECTE: Encyclopédie

TÍTOL: Encyclopédie, ou Dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers : par une Société de gens de lettres. V. 22 PLANCHES 1

AUTOR: mis en ordre & publié par M. Diderot ... ; & quant a la partie mathématique, par M. D'Alembert ...

CRONOLOGIA: 1751-1780

SIGNATURA: 6-1131

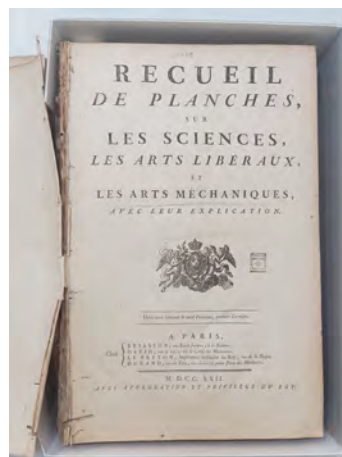
CODI DE BARRES: 7750007415

FULLS/ PÀGINES: 500-1000 pàgines i més de 100 làmines.

MIDES: 40 cm.

SUPPORT: pell i paper

ESTAT DE CONSERVACIÓ: Dolent

DESCRIPCIÓ:

El llibre és un dels volums d'una enciclopèdia del segle XVIII i els temes que s'expliquen són arts, ciències i tècniques. Els francesos volien publicar una enciclopèdia en francès després de l'èxit de la Cyclopedia or an universal dictionary of arts and sciences, publicat el 1728. L'any 1747, els editors Denis Diderot i Jean le Rond d'Alembert comencen el projecte i al 1751 es publica el primer

INFORME DE RESTAURACIÓ

NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 5335/15.05.24

volum. Aquest llibre representa el pensament de la Il·lustració (corrent filosòfic). L'objectiu principal de l'obra era difondre els coneixements principals de l'època i exposar la ideologia laïcista, pragmàtica, materialista i burgesa de la Il·lustració, amb la finalitat de que la gent pogués informar-se i canviar la manera de pensar. Conté articles de més de 140 col·laboradors com Voltaire i Rousseau.

Aquest volum, és un llibre amb encuadernació de pell i bloc format per més de 500 pàgines i més de 100 làmines, majoritàriament gravats calcogràfics. Presenta oxidació general i brutícia superficial per tot el llibre. Molts forats de corc a la zona central del bloc. Talls daurats.

Encuadernació: Llibre de pell amb tapa muntada amb filets daurats i tall del bloc daurat. Les capçades o trencafila en aquest cas són de color verd amb cadeneta i està perduda en el peu. Pell esquinçada i perduda al queix i a les puntes. El llom està daurat entre nervis i trobem dos teixells, un de pell vermella i l'altre amb pell de color verd. Hi ha restes d'una etiqueta de paper encolada. El llom està desenganxat de les cobertes. Hi ha guardes pintades, volant i encolada tant a la contracoberta anterior com a la contracoberta posterior. Tota l'encuadernació presenta brutícia superficial.

Cobertes de pell amb pèrdues i soltes. Guardes pintades

INFORME DE RESTAURACIÓ

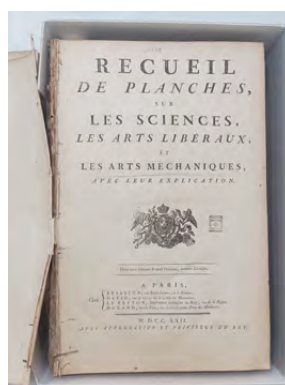
NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 5335/15.05.24

Pell perduda al cap i al peu. Restes d'etiquetes, teixell de pell amb el títol i trencafila verda amb cadeneta.

Bloc de paper: El paper és de mitjans del segle XVIII. Presenta un full de respecte, portadella i portada. El bloc està format per més de 500 pàgines de text aproximadament i més de 100 làmines calcogràfiques. Hi ha 6 nervis i està cosit amb dent de gos. El text està escrit a dues columnes i els fulls han estat guillotinatats i tenen els talls daurats.

El text és tipogràfic amb tinta greixosa negra. Hi ha un segell de tinta negra a la portada, i a diverses pàgines al llarg del llibre. En general les tintes es troben en bon estat de conservació.

INFORME DE RESTAURACIÓ

NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 5335/15.05.24

Conseqüentment als treballs indicats es vol retornar al llibre la seva integritat física i estètica per preservar així el seu gran valor documental i cultural. Les intervencions de restauració es plantegen seguint criteris curatius, preventius i de reversibilitat dels materials.

TRACTAMENT:

Paper

- Desmuntatge del bloc del llibre amb documentació pertinent.
- Neteja mecànica superficial amb gomes toves i paletina.
- Control del pH.
- Proves prèvies de solubilitat de tintes amb cotó humit.
- Neteja humida per immersió.
- Reintegració en humit amb polpa de paper sobre taula de succió.
- Consolidació del suport.
- Muntatge del bloc formant quadernets per poder cosir amb nervis de veta.

Enquadernació

- Neteja mecànica superficial amb gomes i bisturí.
- Desencolat de les guardes originals i les etiquetes adherides.
- Neteja de les cobertes de pell amb cotó humit.
- Reintegració de la pell a totes les parts perdudes amb paper japonès per retornar la funcionalitat de la coberta.
- Relligat del bloc amb cosit en dent de gos i nervis de cordill.
- Restauració de les capçades seguint el model original.
- Muntatge de les cobertes originals.
- Enllomat amb la pell original reintegrada amb paper japó.
- Col·locació de les guardes originals a l'inici i final del bloc.

INFORME DE RESTAURACIÓ

NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 5335/15.05.24

PROCÉS DE RESTAURACIÓ:

- **Desmuntatge del bloc:** el primer de tot ha estat el desmuntatge del bloc amb la corresponent foliació. Per tal de poder desmuntar els fulls s'ha hagut de retirar en primer lloc el llom de pell que estava totalment adherit al llom del llibre, a continuació s'han anat separant totes les pàgines; primer eliminant les restes de cola del llom mitjançant l'aplicació d'humitat i bisturí i finalment tallant tots els fils del cosit per anar retirant els fulls i poder realitzar la neteja.

Retirada del llom encolat completament al bloc del llibre

Retirada de la cola antiga de llom del bloc de llibre

Descosit dels fulls del bloc del llibre

INFORME DE RESTAURACIÓ

NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 5335/15.05.24

- **Neteja en sec:** pel que fa al paper, en primer lloc, s'ha realitzat una neteja mecànica superficial amb paletina i gomes toves i, puntualment, amb ajuda del bisturí allà on la resistència del paper ho permetia. La neteja del bloc ha estat puntual, en aquelles zones d'acumulació de brutícia.

Neteja de la pols superficial amb goma de fum

- **Proves prèvies a la neteja:** per tal de determinar el processos a realitzar prèviament s'han fet un seguit de proves:

Mesura del nivell pH del paper: s'ha escollit una pàgina representativa del conjunt , i el resultat ha estat de 6,9 pH. Per tant podem determinar que amb la neteja humida s'eliminarà la major part de la brutícia i d'altres elements oxidants solubles i s'aportarà al bany hidròxid càlcic per ajudar a protegir el paper d'una oxidació prematura.

Proves de solubilitat de les tintes: s'han realitzat proves de solubilitat amb l'aigua a les tintes, als tampons i als gravats. No hi ha res soluble en aigua.

- **Neteja humida:** En primer lloc s'han desencolat les guardes adherides a les cobertes i s'han desenganxat les etiquetes. S'ha col·locat cada paper entre teixit no teixit, remay, dins les cubetes plenes d'aigua. S'ha canviat l'aigua diverses vegades fins comprovar que la brutícia soluble ja s'havia eliminat. Després s'han estès al moble assecador de paper per assecar els fulls de forma individual.

INFORME DE RESTAURACIÓ

NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 5335/15.05.24

Desencolat de les guardes i procés de rentat del bloc del llibre

- **Reaprest del suport de paper:** una vegada net i tractat el paper s'ha aplicat sobre la taula de succió la cola que, tant per la degradació pròpia del document com pel procés de rentat ha desaparegut. S'ha utilitzat metilcel·lulosa al 15% en aigua aplicada amb paletina. D'aquesta manera les fibres recobriran la seva resistència.
- **Reintegració del suport:** la reintegració s'ha realitzat en humit sobre la taula de succió utilitzant polpa de fibres de paper neutres barrejades amb metilcel·lulosa MH300. S'ha buscat un color de polpa semblant al del paper original per evitar un contrast visual desagradable. Una vegada reintegrat i fixada la polpa sota pes s'ha deixat assecar. Posteriorment, en sec s'han repassat manualment per eliminar els sobrants de polpa i s'han reintegrat amb paper japó els petits estrips o pèrdues que encara persistien.

Reintegració amb polpa de paper i de forma mecànica amb paper japó i espàtula calenta

INFORME DE RESTAURACIÓ

NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 5335/15.05.24

- **Muntatge del bloc:** En primer lloc s'han ordenat totes les pàgines seguint la foliació original. Una vegada ordenat el bloc del llibre s'ha encolat el llom i s'han posat uns nervis en forma de dent de gos sempre amb seguint indicacions dels responsables del Taller de Restauració del CRAI. Els nervis que s'han posat són de corda.

Ordenació dels quadernets i encolat amb els nervis de corda

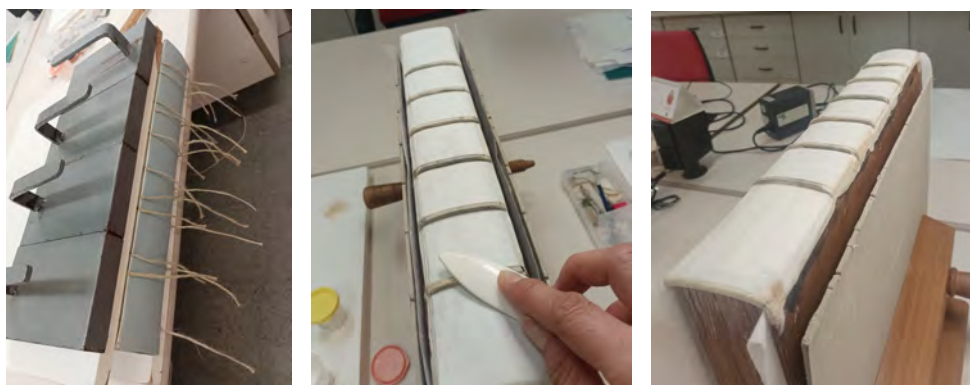
- **Enquadrernació:** Seguint els mètodes actuals de reintegració de pells i pergamins on s'opta pel paper japonès i no pels mateixos materials, hem refet les pèrdues de suport amb varies capes de paper japonès gruixut, tenyit i aprestat per tal de oferir la resistència necessària a la coberta del bloc. La pell s'ha netejat amb sec i després puntualment en humit amb un hisop amb aigua i alcohol al 50%. Les capçades s'han reproduït allà on s'havien perdut seguint el model original.

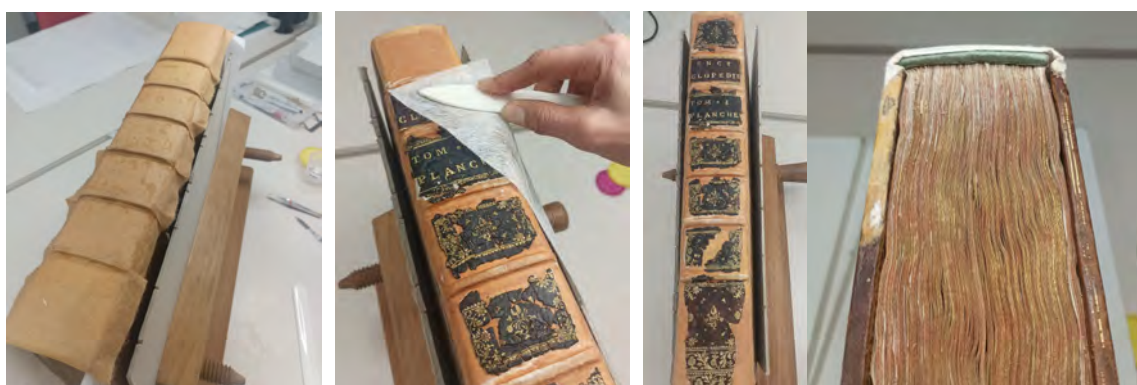
Consolidació i reintegració de la pell i enllomat

INFORME DE RESTAURACIÓ

NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 5335/15.05.24

Enllomat i nervis falsos

Enllomat, reintegració del llom amb paper japó, i capçades.

INFORME DE RESTAURACIÓ

NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 5335/15.05.24

Retoc pictòric

- **Sistemes de presentació:** S'ha realitzat un estoig de conservació amb cartró coarrugat Premier Duo TM Archival E Gris exterior/ blanc interior (1,8 mm) i tela d'enquadernar Cialux gris perla tal i com ens han informat que es fa des del Taller de Restauració del CRAI de la UB.

VALORACIÓ FINAL:

La intervenció ha seguit els criteris propis de la conservació i restauració dins les necessitats i les valoracions del CRAI de la Universitat de Barcelona. Creiem que el resultat és molt satisfactori i que assegura la conservació del document per tal que pugui ser consultat i divulgat per les següents generacions. Només cal preservar el llibre en quan a les condicions d'emmagatzematge, exposicions o consulta pública. Especial importància en aquest aspecte té tant la seva bona manipulació així com les condicions climàtiques d'humitat i temperatura. Aquestes condicions haurien d'estar al voltant del 50% de HR i els 20°C. Sempre evitant fluctuacions sobtades.

RESTAURACIÓ FETA PER: Taller de Restauració i Conservació d'Obres d'Art ROSSELLBADIA S.L.

DATA final de la intervenció: Maig de 2025

INFORME DE RESTAURACIÓ

NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 5335/15.05.24

FOTOGRAFIES:

Cobertes

Guardes anteriors

INFORME DE RESTAURACIÓ

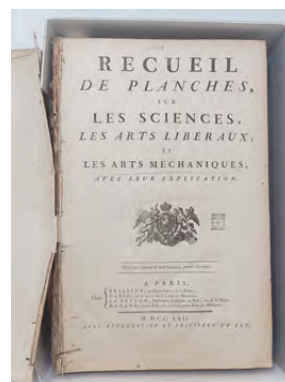
NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 5335/15.05.24

Guardes finals

abans i després

Portada i portadella

abans i després

